

MEMO

Aan : College van B&W

Van : G. te Brummelstroete en A. Maathuis

Datum : 09 april 2018

Onderwerp : Financieel tekort Wmo/Jeugdwet in het boekjaar 2017

Zaaknummer : 215113

Aanleiding

Recent is duidelijk geworden dat het sociaal domein (Wmo en Jeugdzorg) het boekjaar 2017 zal afsluiten met een negatief resultaat. Vooralsnog is dit resultaat bepaald op € 1.656.000,- negatief. In de onderstaande memo volgt een toelichting op dit tekort.

Het resultaat en eerdere prognoses

Grondslag voor de financiële beoordeling van de uitvoering van het sociaal domein is de afspraak in het coalitieakkoord, dat de nieuwe taken in het sociaal domein worden uitgevoerd met de middelen die we daarvoor door het rijk beschikbaar krijgen gesteld.

In eerdere prognoses is steeds voorspeld dat er een positief resultaat zou volgen dan wel dat het resultaat in ieder geval neutraal zou zijn.

Grondslag voor deze voorspelling was de ontwikkeling van de kosten, waarbij de beleving was dat de verwerking van de kosten integer (juist, volledig en tijdig) was.

In 2017 zijn de lasten voor het eerst verwerkt met het gegevensknooppunt. Na wat aanloopproblemen, is dit systeem voorspoedig gaan werken. Daarbij ontstond het beeld dat we bij waren. Daarnaast is er sprake van een verdere daling van de kosten voor PGB en was het saldo begin januari 2018 te bepalen op € 900.000,- voordelig. De portefeuillehouders Wmo/Jeugd en Financiën zijn al eerder geïnformeerd over de financiële stand van zaken eind oktober 2017; het saldo eindigde toen ook op bijna € 800.000,- voordelig.

Na 8 januari 2018 zijn er echter nog € 1,4 miljoen aan lasten verwerkt met betrekking tot 2017 via het gegevensknooppunt. Bovendien leverde het afsluiten van DBC's in de jeugdzorg ook nog eens lasten op tot een bedrag van € 1,1 miljoen. In korte tijd is daarmee een positief saldo veranderd in een negatief saldo zoals hierboven genoemd.

Oorzaken van het tekort

Het Rijk heeft in de decentralisatie nooit voorgeschreven welke bedragen aan te houden voor specifieke vormen van zorg. Uitgangspunt is juist dat de middelen die beschikbaar zijn, volledig ontschot ingezet kunnen worden voor de nieuwe taken. De begroting die voor 2017 is bepaald en waartegen de rekeningcijfers nu worden afgezet, zijn grotendeels gebaseerd op realisatiecijfers uit 2015 en 2016.

2017: verdere inkomstendaling

Ook is het van belang om te constateren dat 2017 het laatste jaar is waarin een forse bezuiniging wordt toegepast op de integratie-uitkering sociaal domein. Was de uitkering in 2016 nog € 20 miljoen. In 2017 is dit bedrag teruggebracht tot € 18,1 miljoen.

Voor de cijfers wordt verwezen naar de meegestuurde bijlage.

Ten opzichte van de door ons zelf becijferde begrotingscijfers 2017 is er een breed beeld aan overschrijdingen zichtbaar:

De meest in het oog springende zijn:

A. Begeleiding	€ 375.000
B. Huishoudelijke Hulp	€ 330.000
C. Ondersteuning Thuis	€ 350.000
D. Jeugdzorg	€ 346.000
E. Uitvoeringskosten	<u>€ 255.000</u>

Totaal € 1.656.000

Per onderdeel volgt hieronder een toelichting:

A. Begeleiding

In de cijfers met betrekking tot individuele toegekende zorg is een toename zichtbaar in het aantal individuele personen dat individuele begeleiding heeft toegekend gekregen. Ook de tariefstijging verklaart een deel van de toegenomen lasten maar zeker niet het totaal. Daarbij komt dat binnen het segment begeleiding, de duurdere varianten worden toegekend en dat het aantal uren aan individueel toegekende zorg is gestegen. Daarnaast neemt de groepsgewijze begeleiding toe.

B. Huishoudelijke Hulp

Ten opzichte van 2016 zijn de lasten van HH gedaald met € 600.000,-. Dit is een beoogde ontwikkeling, enerzijds door het stimuleren van het gebruik van de Huishoudelijke Hulp Toelage, anderzijds door het stimuleren van het product Ondersteuning Thuis. De verwachting was echter dat de daling nog verder zou doorzetten.

C. Ondersteuning Thuis

In de afgelopen jaren is bewust gekozen voor de bevordering van het gebruik van Ondersteuning thuis. Niet alleen is deze vorm van zorg meer gebaseerd op passend maatwerk, ook zou er sprake moeten zijn van gelijkblijvende kosten door een verminderd gebruik van Huishoudelijke hulp en Begeleiding. Zoals uit het voorgaande mag blijken is van dat laatste aspect in mindere mate dan beoogd, sprake.

D. Jeugdzorg

In 2017 is er een einde gekomen aan de DBC-systematiek (Diagnose Behandel Combinatie). Een DBC kon over meerdere boekjaren lopen en werd pas aan het eind afgerekend. Om toch de juiste lasten op te nemen, werd aan het eind van 2015 en 2016 het onderhanden werk (OHW) opgegeven. In 2017 zijn de DBC's allemaal afgerekend tot het einde van het boekjaar 2017. De conclusie kan getrokken worden dat het opgeven van het onderhanden werk eind 2016 bij veel zorgaanbieders te laag is geweest. Wij komen afrekeningen over 2015 en 2016 tegen die op geen enkele manier in verhouding staan tot het opgegeven onderhanden werk eind 2016. Het gaat daarbij om een nadeel voor 2017 van € 400.000,-. In regionaal verband zal dit onderwerp opnieuw aan de orde komen in verband met de komende aanbestedingen én de verevening 2017. Voor wat betreft dat eerste geldt in de hoofdregel dat een vordering tot nakoming van een verbintenis uit een overeenkomst na 5 jaren verjaart na aanvang van de dag volgende op die waarop de vordering opeisbaar is geworden (Artikel 3: 307 lid 1 BW).

E. Uitvoeringskosten

Naast een relatief kleine overschrijding op loonkosten (€ 40.000,-) is er met name sprake van toegenomen lasten door regionale samenwerking (€ 183.000,-) en door een eenmalige afrekening van een subsidietraject dat niet tot de beoogde provinciale bijdrage heeft geleid (Subsidietraject familie Netwerk € 20.000,-).

Conclusie

Zoals hiervoor weergegeven is er een breed scala aan oorzaken te benoemen voor het tekort in het boekjaar 2017. Daarmee is ook voor het eerst sprake van een trendbreuk. In voorgaande jaren is er steeds sprake geweest van een voordeel in het kader van het coalitieakkoord.

In 2017 stijgen de uitgaven fors ten opzichte van 2016 (in totaal 2,4 miljoen exclusief de verevening) terwijl de integratie-uitkering voor het laatst gekort werd in verband met de Rijksbezuiniging. De inwoner van Berkelland lijkt de toegang tot de zorgvoorzieningen te hebben gevonden terwijl daar juist minder Rijksmiddelen tegenover staan.

Ontwikkelen die zorgen voor toenemend zorggebruik

Hieronder een drietal ontwikkelingen die

Vergrijzing/ontgroening

Berkelland vergrijst sneller dan de rest van Nederland. In de afgelopen 8 jaar ging de toename van de grijze druk (dit is de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 15 tot 65 jaar) in Berkelland (10,1%) sneller dan de toename van de grijze druk in Nederland (5,6%). Ditzelfde geldt voor de afname van de groene druk (de verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 15 jaar en het aantal personen van 15 tot 65 jaar). Dit zal zijn invloed hebben op het (toekomstig) gebruik van zorg binnen onze gemeente. De vraag is of het verdeelmodel van het Rijk rekening houdt met dit gegeven. Wij laten de verhouding a) ontwikkeling zorggebruik, b) demografische ontwikkeling en c) verdeelmodel van het Rijk onderzoeken door bureau AEF; de resultaten van dit onderzoek worden

Van intramuraal naar extramuraal

De gedachte achter de decentralisaties is dat mensen langer thuis blijven wonen. Dit om op macroniveau de explosieve stijging van de zorgkosten te normaliseren. Ook de ontwikkelingen binnen de Wet langdurige zorg (Wlz) en de Zorgverzekeringswet (Zvw) zijn hierop gericht. Ziekenhuisbedden nemen af, patiënten worden eerder naar huis gestuurd om te herstellen. De financiering van verzorgingstehuizen is afgeschaft en de instroom in verpleeghuizen is moeilijker geworden. Bovendien wordt binnen de domeinen van geestelijke gezondheidszorg en beschermd wonen gestreefd naar ambulante begeleiding. Al deze ontwikkelingen zullen effect hebben op het beroep van inwoners op de Wmo.

Wegvallen van drempels; geen eigen bijdrage

De gemeente mag geen inkomenspolitiek bedrijven. De landelijke wetgever stelt daarom eisen aan de eigen bijdrage die gemeenten al dan niet mogen heffen voor voorzieningen. De eigen bijdrage in de Jeugdzorg is inmiddels afgeschaft. Het wegvallen van deze drempel plus het feit dat huisartsen extern kunnen/mogen doorverwijzen, maakt dat gemeenten hier in de basis weinig grip op hebben. De eigen bijdrage binnen de Wmo is op dit moment nog inkomens- en vermogensafhankelijk; het kabinet Rutte III wil naar een abonnementstarief van € 17,50 per vier weken vanaf 2019. Hierdoor zullen onze inkomsten dalen en zal deze maatregel vermoedelijk een aanzuigende werking hebben op de zorgconsumptie doordat inwoners die nu nog geen beroep doen op de Wmo vanwege een hoger inkomen/vermogen dit mogelijk wel gaan doen. Daarnaast blijft de eigen bijdrage Wlz bestaan; deze is vele malen hoger (en ook inkomens- en vermogensafhankelijk).

Beleidskader/uitvoeringsprogramma 'Samen denken, samen doen': inzet op preventie en voorliggende/algemene voorzieningen

Door het recentelijk vastgestelde beleidskader en uitvoeringsprogramma 'Samen denken, samen doen' is er uit de reserve Nadelen decentralisaties € 2.500.000,- beschikbaar gekomen om te investeren op preventie en algemene/voorliggende voorzieningen. Er wordt bijvoorbeeld ingezet op

de praktijkondersteuner Jeugd-GGZ om zo het aantal externe doorverwijzingen (lees: door de huisarts) richting de jeugdzorg te verkleinen. Ook wordt ingezet op multifunctionele ontmoetingspunten in de kernen waar bijvoorbeeld ouderen zonder indicatie gebruik kunnen maken van groepsgewijze dagbesteding. Daarnaast zijn mantelzorgondersteuning en vrijwilligersondersteuning belangrijke onderwerpen in het uitvoeringsprogramma. Ook worden mogelijkheden voor arbeidsmatige dagbesteding voor jongeren onderzocht; dit zijn jongeren die geen beroep meer kunnen doen op de Wajong/bijstand en als een gevolg daarvan nu nog een beroep doen op de Wmo (begeleiding).

Perspectief voor de komende jaren

In de onderstaande bijlage is ook het perspectief voor de komende jaren weergegeven. In het overzicht zijn ook twee aspecten als stelpost meegenomen die van invloed zijn op de lasten vanaf 2018. Het gaat daarbij om de tariefstijging door de inkoop 2018, en de effecten van de houtskoolschets. Voor wat betreft de middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld, is de grondslag de Maartcirculaire 2018. Daarin is in ieder geval een toename zichtbaar van de uitkeringsonderdelen Wmo en begeleiding.

In het meerjarenperspectief is zover mogelijk rekening gehouden met het abonnementstarief. Het directe effect is een inkomstendaling van € 300.000,-. Het indirecte effect, een groep die nu vanwege een te hoge eigen bijdrage geen beroep op de Wmo deed en dit naar verwachting wel gaat doen, is op dit moment niet te kwantificeren.

Zonder verdere maatregelen zal het tekort ten opzichte van de afspraak in het coalitieakkoord in 2018 een eenmalige piek kennen van bijna € 2,5 miljoen. In de jaren er na wordt het effect zichtbaar van de toename van de beschikbare Rijksmiddelen, en zal het jaarlijks tekort ongeveer € 1,5 miljoen (2021 / 2022) zijn. Via het beleidskader/uitvoeringsprogramma wordt ingezet op preventie en algemene voorzieningen. Daarnaast zal ook onderzocht moeten worden in hoeverre in de toeleiding van zorg door Voormekaar besparingen mogelijk zijn en of dit daarnaast wenselijk en realiseerbaar is.

Bijlage 1: Financiële stand van zaken WMO/Jeugd											
Lasten		Realisatie 2015	Realisatie 2016	Begroot 2017	Prognose 2017	rekening 2017	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022
	Uitvoering	3.511.000	4.229.000	3.650.000	3.950.000	4.205.180	4.260.000	4.260.000	4.260.000	4.260.000	4.260.000
	WMO (oud) en begeleiding	6.280.000	6.624.358	7.050.000	6.612.000	8.180.394	8.200.000	8.200.000	8.200.000	8.200.000	8.200.000
	Mantelzorgcompliment	67.000	52.482	100.000	60.000	71.070	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
	PGB Jeugd	3.138.000	618.967	625.000	410.000	374.518	375.000	375.000	375.000	375.000	375.000
	PGB WMO		673.797	675.000	592.000	605.987	600.000	600.000	600.000	600.000	600.000
	Jeugd (zorg in natura)	7.509.000	7.550.928	7.600.000	8.075.000	8.588.342	8.200.000	8.200.000	8.200.000	8.200.000	8.200.000
	Eigen bijdrage	-861.000	-786.331	-800.000	-790.000	-665.093	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000
	Stelpost houtskoolschets						125.000	125.000	125.000	125.000	125.000
	Stelpost inkoop 2018						430.000	430.000	430.000	430.000	430.000
	Verevening jeugd	-	1.568.656	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Eindtotaal	19.644.000	20.531.858	18.900.000	18.909.000	21.360.397	21.960.000	21.960.000	21.960.000	21.960.000	21.960.000
Baten		2015	2016 september circulaire	december circulaire 2016 mbt 2017	2017 Mei circulaire	2017 sept circulaire	2018 Maartcirculaire	2019	2020	2021	2022
	Integratie-uitkering WMO (oud)	3.773.000	3.820.653	3.652.909	3.810.453	3.810.453	3.841.878	3.917.573	3.949.764	4.107.662	4.107.665
	Integratie-uitkering sociaal domein Wmo-deel	6.413.000	6.544.465	6.071.535	6.253.288	6.253.288	6.484.626	6.995.287	6.995.287	6.995.287	6.995.287
	integratie-uitkering sociaal domein Jeugd-deel	10.460.000	9.662.320	7.936.218	8.056.594	8.056.594	7.796.680	7.822.433	7.866.888	7.916.119	7.916.117
	Totaal integratieuitkeringen	20.646.000	20.027.438	17.660.662	18.120.335	18.120.335	18.123.184	18.735.293	18.811.939	19.019.068	19.019.069
	Algemene uitkering WVG aandeel	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000
	Maatschappelijk Werk	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
	Huishoudelijke Hulp Toelage		250.000		195.000	195.000					
	Lindehout Jekk	49.545	49.545	49.545	49.545	49.545	49.545	49.545	49.545	49.545	49.545
	Totaal dekking WMO/Jeugd	22.035.545	21.666.983	19.050.207	19.704.880	19.704.880	19.512.729	20.124.838	20.201.484	20.408.613	20.408.614
	Prognose saldo				795.880	-1.655.517	-2.447.271	-1.835.162	-1.758.516	-1.551.387	-1.551.386